DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Rundskriv

Fylkesmennene

Nr.	Vår ref	Dato
T-3/12	12/5062	21.11.2012

Fylkesmannens myndighet etter forurensningsloven oreigningslova og produktkontrolloven

Pkt. 2.6 endret 6. november 2013, jf. brev fra departementet
Pkt. 2.4 endret 18. februar 2014, jf. brev fra departementet
Endret 29. juni 2017, jf. brev fra departementet av 7. juli 2017
Endret 2. oktober 2019, jf. brev fra departementet

Postadresse
Postboks 8013 Dep
NO-0030 Oslo
postmottak@md.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20

http://www.md.dep.no/

Telefon
22 24 90 90
Org no.
972 417 882

INNHOLD

1. Generelt om myndighetsfordelingen etter forurensningsloven 2
2. Delegerte saksområder etter forurensningsloven 3
2.1 Landbasert industri 3
2.2 Avfallssaker 4
2.3 Vassdragssaker 4
2.4 Andre saksområder 4
2.5 Grunnforurensning 5
2.6 Forurenset sjøbunn 5
3. Myndighet i forskrifter etter forurensningsloven 6
3.1 Forurensningsforskriften 6
3.2 Avfallsforskriften 7
4. Hjemler i forurensningsloven som fylkesmannen kan anvende 8
5. Fylkesmannen som klageinstans etter forurensningsloven 9
6. Oreigningslova 9
7. Produktkontrolloven 10
7.1 Generelt om myndighetsfordelingen etter produktkontrolloven 10
7.2 Myndighet til å føre tilsyn etter forskrifter 10
7.3 Myndighet til å føre tilsyn i saker der fylkesmannen er forurensningsmyndighet 10
7.4 Hjemler i produktkontrolloven som fylkesmannen kan anvende 10
8. Miljødirektoratets instruksjonsmyndighet og myndighet til å behandle klager på fylkesmannens vedtak 11

1. GENERELT OM MYNDIGHETSFORDELINGEN ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Ved kgl.res. 8. juli 1983 er forurensningsmyndighetens myndighet etter forurensningsloven, med unntak av myndigheten etter § 5 første ledd, delegert til Klima- og miljødepartementet. Samtidig er Klima- og miljødepartementet tillagt myndighet til å fastsette hvilken forurensningsmyndighet som kan fatte vedtak etter forurensningsloven med forskrifter, jf. forurensningsloven § 81.

Dette rundskrivet pkt. 1-6 beskriver fylkesmannens myndighet etter forurensningsloven med forskrifter, samt myndighet etter oreigningslova. Rundskrivet erstatter rundskriv T-5/91 og alle andre delegeringer av saksområder til fylkesmannen fram til fastsettelsen av dette rundskrivet. Endringer i rundskrivet etter fastsettelsen 21. november 2012 fremgår av oversikten innledningsvis.

Miljødirektoratet har myndighet til å videredelegere avgjørelsesmyndighet til fylkesmannen i enkeltsaker, med visse unntak (jf. brev av 7. august 1995 fra Miljøverndepartementet til Statens forurensningstilsyn), og myndighet til å trekke tilbake fylkesmannens myndighet i enkeltsaker hvis særlige hensyn tilsier dette (jf. brev av 21. november 2008 fra Miljøverndepartementet til Statens forurensningstilsyn). Videredelegering av enkeltsaker fra Miljødirektoratet til fylkesmannen har ført til at fylkesmannen kan ha ansvar for virksomheter utenfor

de delegerte saksområdene beskrevet i dette rundskrivet. Enkeltsaksdelegeringer fra Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet til fylkesmannen blir ikke berørt av dette rundskrivet.

I saker hvor en tillatelse gitt av fylkesmannen er påklaget og avgjort av Miljødirektoratet har fylkesmannen myndighet til fatte nye vedtak. Myndigheten gjelder ikke avgjørelse i saker som må anses svært konfliktfylte eller som på annen måte er eller har vært av politisk eller prinsipiell karakter.

I tvilstilfeller kan Miljødirektoratet bestemme hva som omfattes og hva som ikke omfattes av saksområdene i kapittel 2 og 3 i dette rundskrivet.

2. DELEGERTE SAKSOMRÅDER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

For saksområdene som omtales i dette kapittelet er fylkesmannen myndighet, jf. kapittel 4 i dette rundskrivet, med mindre annet følger av forskrift.

2.1 Landbasert industri

Fylkesmannens myndighet omfatter følgende bransjer:

Fôrproduksjon: Produksjon av animalsk og vegetabilsk fôr til landbruk og akvakultur, samt råstoffer til fôrproduksjon inkludert kornsiloer/kornmøller, gresstørkeanlegg og fiskemelproduksjon.

Kjemisk industri: Grafisk industri, produksjon av såpe og vaskemidler, rense- og polermidler, parfyme og toalettartikler, unntatt virksomheter som omfattes av forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg 1 punkt 4.1 og 6.7. Produksjon av gummi- og plastprodukter.

Mineralsk industri: Bryting og utvinning av stein, kalkstein, gips, sand, leire, grus, kjemiske mineraler og gjødselmineraler og produksjon av ikke-metallholdige mineralprodukter, unntatt produksjon av glass og gipsplater og virksomheter som omfattes av forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg 1 punkt 3.1, 3.4, 3.5 og 4.3.

Næringsmiddelindustri: Produksjon av fast og flytende føde for konsumering inkludert produksjon av farmasøytiske råvarer og preparater, unntatt virksomheter som omfattes av forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg 1 punkt 4.5. Fiskeoljebedrifter og trandamperier som ikke er knyttet til fiskeforedlingsanlegg.

Produksjon av metallvarer: Produksjon av metallvarer som ikke omfattes av forurensningsforskriftens kap. 28 og 29, unntatt virksomheter som omfattes av forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg 1 punkt 2.4.

Treforedling og trebearbeiding: Saging, høvling og impregnering av tre.

Produksjon av finer, kryssfiner, lamelltre, sponplater, fiberplater og andre bygnings- og møbelplater. Produksjon av varer av papir og papp.

2.2 Avfallssaker

Fylkesmannen er myndighet for alle avfallsanlegg som nevnt i § 29 første ledd i forurensningsloven, med unntak av behandlingsanlegg for farlig avfall og anlegg for opphugging av utrangerte offshoreinstallasjoner.

Fylkesmannen kan også fastsette at kommunen skal ha anlegg for og plikt til å ta imot næringsavfall, jf. § 29 siste ledd annet punktum.

Fylkesmannen kan fastsette nærmere krav til avfallsanlegg for næringsavfall og kloakkslam, jf. § 29 siste ledd siste punktum.

Fylkesmannen fører tilsyn med håndtering av næringsavfall i henhold til § 32 første ledd. Fylkesmannen kan treffe enkeltvedtak om håndtering av næringsavfall etter § 32 tredje ledd, med den begrensning at vedtak ikke kan rettes mot virksomheter som konsesjonsbehandles av Miljødirektoratet.

Fylkesmannen er myndighet for destruksjonsanlegg, herunder destruksjon av dyrekadaver, animalske og vegetabilske oljer og annet smittefarlig avfall.

2.3 Vassdragssaker

Inngrep som medfører forurensning eller fare for forurensning i vassdrag: Erosjonssikring og stabilisering av skredutsatte områder. Flomverk og flomskadetiltak. Reetablering av kanaliserte strekninger. Uttak av masser/grus fra vassdrag. Settefiskanlegg. Stenging av vassdrag. Jordvanningsanlegg, senking og heving av vannstand.

Vannforsyningsanlegg: Senking og heving av vannstand, utbygging og legging av ledningsnett samt direkte utslipp av forurenset produksjonsvann (prosessvann) til vassdrag.

2.4 Andre saksområder

Akvakultur**:** Etablering og utvidelse av oppdrettsanlegg for fisk og skalldyr (inkluderer skjell). Dyrking av tang og tare (makroalger).

Brannøvingsplasser

Deponering og dumping av snø: Håndtering av forurensning og avfallsproblemer tilknyttet dumping av snø i sjø og vassdrag og deponering av snø på land.

Utfylling i sjø og vassdrag, når tiltaket skjer fra land og skip. Mudring, dumping og annen disponering av masser og materialer i sjø og vassdrag, når tiltaket utføres fra land.

Flyplasser (unntatt Oslo lufthavn Gardermoen): Bruk av avisningskjemikalier, støy fra "rusegrop", utslipp fra drivstoffhåndtering.

Forurensning fra anleggsvirksomhet. Vanlig forurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet er tillatt, jf. forurensningsloven § 8 første ledd 3).

Avløpsvann: Industrielt avløpsvann (prosessavløp, kjølevann o.l.) fra virksomheter som er eller kan tillates ført til avløpsanlegg, med unntak av avløpsvann fra virksomheter som konsesjonsbehandles av Miljødirektoratet. Overvann som er eller kan tillates ført til avløpsanlegg, herunder avrenning fra tunneler og veier.

Motorsportsbaner

Punktutslipp fra landbruket: Utslipp fra landbruk som ikke er regulert i forskrift eller annet regelverk. Vanlig forurensning fra landbruk er tillatt, jf. forurensningsloven § 8 første ledd 1)

Skytebaner: Unntatt forsvarets skytefelt

Støy fra øvrige virksomheter, som ikke må ha tillatelse av andre grunner enn støy og som ikke er støyregulert gjennom forskrift. Eks. omlasting, lossing, vifter, vindmøller med mer.

Vaskerier og renserier

2.5 Grunnforurensning

Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for lokaliteter med forurenset grunn som kan knyttes til virksomheter og bransjer som omfattes av de delegerte saksområdene i kapittel 2 i dette rundskrivet, samt virksomheter og bransjer hvor fylkesmannen er forurensningsmyndighet etter forurensningsforskriften og avfallsforskriften.

2.6 Forurenset sjøbunn

Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for lokaliteter med forurenset sjøbunn som kan knyttes til skipsverft, jf. forurensningsforskriften kapittel 29.

3. MYNDIGHET I FORSKRIFTER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Myndighet etter forskrifter etter forurensningsloven gjelder uavhengig av delegering etter dette rundskrivet. Kapittel 3 gir en oversikt over delegeringer til fylkesmannen i forskrifter etter forurensningsloven fram til 1. desember 2016. Fylkesmannen er myndighet etter flere forskrifter som er hjemlet i forurensningsloven, blant annet internkontrollforskriften (forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter av 6. desember 1996 nr. 1127), forskrift om smittefarlig helseavfall (forskrift om smittefarlig avfall fra helsetjeneste og dyrehelsetjeneste av 11. oktober 2005 nr. 1196) og forskrift om håndtering av dyrekadaver (forskrift om håndtering av dyrekadavre ved utbrudd av smittefarlige sjukdommer av 7. mai 2008 nr. 438). Kapittel 3 er tatt med av informasjonshensyn.

3.1 Forurensningsforskriften

Fylkesmannen har myndighet etter forurensningsforskriften som beskrevet nedenfor.

Kap. 24, 25, 26, 27, 28, 29 og 30 er selvbærende forskrifter. Dette innebærer at virksomheter som omfattes av kapitlene ikke trenger egen tillatelse, men kan drive lovlig innenfor forskriftens krav og plikter. Med unntak av kap. 25, kan fylkesmannen likevel vurdere å konsesjonsbehandle virksomheten hvis de forurensningsmessige forhold ikke ivaretas godt nok gjennom forskriften alene.

Kap. 5 *støy – kartlegging, handlingsplaner og tiltaksgrenser for eksisterende virksomhet*

Kap. 6 *Forbud mot bruk av fritidsfartøy uten effektiv lyddempning i eksossystemet*
Føre tilsyn med bruk av fritidsfartøy uten effektiv lyddemping i eksossystemet, herunder
myndighet til å gjøre unntak fra forbudet i kapittel 6, etter forurensningsforskriften § 41-4

Kap. 7 *Lokal luftkvalitet*
For delegerte bransjer med tillatelse etter forurensningsloven, jf. forurensningsforskriftens § 7-4 tredje ledd.

Kap. 8 *Svovelinnhold i fyringsolje,* for fyringsanlegg < 50MW

Kap.10 *Utslipp fra krematorier*

Kap.14 *Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser*

Kap. 15: §§ 15A-5 *utslipp av fotokjemikalieholdig avløpsvann* og 15A-6 *Utslipp av amalgamholdig avløpsvann*. (Fotografivirksomhet, forlagsvirksomhet og grafisk produksjon. Tannlegekontorer)

Kap. 18 *Tanklagring av farlige kjemikalier og farlig avfall*
For virksomheter som fylkesmannen er delegert myndighet til å gi tillatelse til etter forurensningsloven og i virksomheter som er regulert i forskrifter i medhold av forurensningsloven § 9 hvor fylkesmannen er tilsynsmyndighet, jf. § 18-10 annet ledd).

Kap. 20 *Levering og mottak av avfall og lasterester fra skip*

Kap. 22 *Mudring og dumping i sjø og vassdrag*

Kap. 24 *Forurensninger fra asfaltverk*

Kap. 25 *Forurensninger fra vask og impregnering av oppdrettsnøter*

Kap. 26 *Forurensninger fra fiskeforedlingsbedrifter med utslipp til sjø*

Kap. 27 *Forurensninger fra forbrenningsanlegg med rene brensler inntil 50 MW*.

Kap. 28 *Forurensninger fra anlegg for kjemisk/elektrolytisk overflatebehandling*

Kap. 29 *Forurensninger fra mekanisk overflatebehandling og vedlikehold av metallkonstruksjoner (inkludert skipsverft)*

Kap.30 *Forurensninger fra produksjon av pukk, grus, sand og singel*

Kap. 36 *Behandling av tillatelser etter forurensningsloven*

Kap. 39 *Gebyr til statskassen for tillatelse og kontroll etter forurensningsloven*

Kap. 41 *Klage, straff*

3.2 Avfallsforskriften

Fylkesmannen har myndighet etter:

Kap. 4 *Kasserte kjøretøy* (Del III *behandling av kasserte kjøretøy*)

Kap. 9 *Deponering av avfall*

Kap. 10 *Forbrenning av avfall*

(Fylkesmannens myndighet følger per i dag ikke direkte av forskriften, men av delegeringen som er gitt i kapittel 2.2 i dette rundskrivet.)

Kap. 11 *Farlig avfall*

Kap. 17 *Håndtering av mineralavfall fra mineralindustrien*

Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for virksomheter som ikke konsesjonsbehandles av Miljødirektoratet, jf. § 17-3 bokstav g.

Kap. 19 *Fellesbestemmelser om tilsyn, klage, straff mv.*

Fylkesmannen er også tilsynsmyndighet etter: Del II Plikter for forhandler og Del III Plikter for kommunen, i avfallsforskriftens kap. 1 *Kasserte elektriske og elektroniske produkter*.

4. HJEMLER I FORURENSNINGSLOVEN SOM FYLKESMANNEN KAN ANVENDE

Innenfor de myndighetsområder som er særskilt delegert til fylkesmannen i henhold til pkt. 2 i dette rundskrivet eller delegeringer som er gjort direkte i forskrifter gitt i medhold av forurensningsloven, har fylkesmannen myndighet til i det enkelte tilfellet å anvende følgende bestemmelser i forurensingsloven (gjelder ikke myndighet til å fastsette forskrifter):

§ 7 fjerde ledd: gi pålegg
§ 11: gi tillatelser innenfor saksområdene i kapittel 2 og der det følger av forskrift, med unntak av § 11 andre ledd.
§ 12: innhold av søknad
§ 16: vilkår i tillatelse
§ 18: endring og omgjøring av tillatelse
§ 20: nedleggelse og driftsstans
§ 22 første ledd: fastsette krav til avløpsledning i det enkelte tilfellet
§ 23: rett og plikt til tilknytning til eksisterende avløpsanlegg
§ 24 annet ledd: bestemme hvem som skal stå for drift og vedlikehold av et avløpsanlegg
§ 32 annet ledd: gjøre unntak ved enkeltvedtak i saker som gjelder utfylling i sjø og vassdrag med forurensede og ikke-forurensede muddermasser, og ikke-forurensede landmasser
§ 48: føre tilsyn
§ 49: opplysningsplikt
§ 50: rett til granskning
§ 51: pålegg om undersøkelse
§ 52: undersøkelser og analyser.
§ 58 annet ledd annet punktum: fremme krav om erstatning
§ 58 femte ledd: anvendelse av erstatningsbeløpet
§ 63 første og annet ledd: sette vilkår om sikkerhetsstillelse for erstatningskrav
§ 73: tvangsmulkt
§ 74: umiddelbar gjennomføring
§ 75 første ledd: Bruk av annen manns eiendom
§ 76: betaling av utgifter for tiltak mot forurensninger og avfallsproblemer
§ 77: begrenset adgang til å kreve utgifter dekket før tiltak er truffet
§ 78 siste ledd: begjære påtale
§ 79 siste ledd: begjære påtale
§ 86 tredje ledd siste punktum: fatte vedtak om at en eksisterende virksomhet er ulovlig etter en fastsatt frist

5. FYLKESMANNEN SOM KLAGEINSTANS ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Fylkesmannen er klageinstans for enkeltvedtak som fattes på kommunalt nivå for vedtak hjemlet i forurensningsloven og tilhørende forskrifter, med mindre kommunen er gitt myndighet direkte i loven. Dersom det er kommunestyret som selv treffer avgjørelser som førsteinstans, er det likevel fylkesmannen som er klageinstans selv om kommunen er gitt myndighet direkte i loven.

Dette gjelder med mindre annet fremgår av forurensningsloven § 85 eller vedtak i medhold av § 85.

Miljødirektoratet har myndighet til å trekke tilbake fylkesmannens myndighet som klageinstans i enkeltstående klagesaker dersom særlige hensyn tilsier det (jf. Miljøverndepartementets delegeringsbrev til Klima- og forurensningsdirektoratet av 31. mai 2010).

6. OREIGNINGSLOVA

Fylkesmannens myndighet etter lov av 23. oktober 1959 om oreigning av fast eigedom:

§ 2 nr. 42
Fylkesmannen kan gi tillatelse til ekspropriasjon av opplagsplass eller destruksjonsverk for søppel eller annet avfall.

§ 2 nr. 47
Fylkesmannen kan gi tillatelse til ekspropriasjon av avløpsanlegg og vannforsyning som ikke faller inn under lov av 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven).

§ § 6, 8, 10, første ledd, 11, 12, 15, tredje ledd, 16, 17 og 20
Fylkesmannen har myndighet etter disse bestemmelsene.

§ 25
Fylkesmannen kan gi tillatelse til at ekspropriasjonsinngrep blir satt i verk før det foreligger rettskraftig skjønn.

7. PRODUKTKONTROLLOVEN

7.1 Generelt om myndighetsfordelingen etter produktkontrolloven

Myndighetsfordelingen etter produktkontrolloven følger av forskrift 5. august 1977 nr. 2 om gjennomføring av lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester. Klima- og miljødepartementet eller Miljødirektoratet er myndighet for de bestemmelsene som omhandler miljøforstyrrelser eller helsefare som følge av produkters kjemiske egenskaper.

Dette rundskrivet erstatter Miljøverndepartementets delegeringsbrev til SFT og fylkesmannen 26. februar 2007.

Miljødirektoratet kan videredelegere sin myndighet til å føre tilsyn til fylkesmannen i enkeltsaker og selv utøve myndighet i enkeltsaker på områder som opprinnelig er delegert til fylkesmannen, jf. brev fra Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet 15. mars 2017.

I tvilstilfeller kan Miljødirektoratet bestemme hva som omfattes og hva som ikke omfattes av fylkesmannens myndighet.

7.2 Myndighet til å føre tilsyn etter forskrifter

Fylkesmannen fører tilsyn med forurensningsforskriften kapittel 6 om forbud mot bruk av fritidsfartøy uten effektiv støydemping i eksossystemet og kan gjøre unntak fra forbudet, jf. forurensningsforskriften § 41-4.

7.3 Myndighet til å føre tilsyn i saker der fylkesmannen er forurensningsmyndighet

I virksomheter hvor fylkesmannen har fått delegert myndighet etter forurensningsloven til å gi tillatelser etter § 11 og i virksomheter som er regulert i forskrifter gitt med hjemmel i forurensningsloven og hvor fylkesmannen er tilsynsmyndighet, skal fylkesmannen føre tilsyn med følgende bestemmelser:

- Produktkontrolloven § 3 – aktsomhetsplikten
- Produktkontrolloven § 3a – substitusjonsplikten

7.4 Hjemler i produktkontrolloven som fylkesmannen kan anvende

Innenfor de myndighetsområder som er nevnt i pkt. 7.2 og 7.3 har fylkesmannen myndighet til i det enkelte tilfelle å anvende følgende bestemmelser i produktkontrolloven:

§ 5: opplysningsplikt

§ 12: tvangsmulkt

§ 13: vurdere anmeldelse av straffbart forhold

8. MILJØDIREKTORATETS INSTRUKSJONSMYNDIGHET OG MYNDIGHET TIL Å BEHANDLE KLAGER PÅ FYLKESMANNENS VEDTAK

Miljødirektoratet har faglig instruksjonsmyndighet og veiledningsansvar overfor fylkesmannen på de delegerte saksområdene, samt de områder som er delegert direkte i forskrift gitt i medhold av forurensningsloven.

Det vises til Miljøverndepartementets brev av 5. november 1990 til Statens forurensningstilsyn med kopi til fylkesmennene for en nærmere presisering av innholdet i instruksjonsmyndigheten.

Miljødirektoratet er klageinstans for fylkesmannens vedtak etter forurensningsloven og forskrifter til loven og oreigningslova, jf. forurensningsloven § 85 annet ledd og Miljøverndepartementets brev av 5. november 1990. Miljødirektoratet er også klageinstans for fylkesmannens vedtak etter produktkontrolloven og forskrifter til loven, jf. brev fra Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet 15. mars 2017.

Med hilsen

Hæge Andenæs(e.f)
ekspedisjonssjef